

ВИКОРИСТАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗШИРЕНОГО ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ

У статті розглянуто етапи формування амортизаційної і інвестиційної політики, модель процесу розширеного відтворення основного капіталу на основі політики його управління.

В статье рассмотрены этапы формирования амортизационной и инвестиционной политики, модель процесса восстановления основного капитала относительно его управления.

In article stages of formation of amortization and investment policy, model to process of restoration of the basic to the capital concerning its management are considered.

Ключові слова: процес розширеного відтворення основного капіталу, амортизаційна політика, інвестиційна політика.

Розвиток промисловості України повною мірою залежить від ефективного використання й управління капіталом підприємств, незалежно від того, що капітал розділяється на постійний та змінний, власний та позиковий, оборотний та основний і на якій стадії кругообігу він перебуває. Як правило, основний капітал займає найбільшу питому вагу в загальній величині капіталу підприємства. Управління саме основним капіталом впливає на всю господарську діяльність підприємства, є однією зі складових процесу його керування.

Проблематика управління основним капіталом розглядалася в роботах вітчизняних учених І. Бланка, А. Поддєрьогіна, Л. Федулової, А. Шегди, В. Шеремета, Т. Кулаковської, О. Наумчук, Т. Старицького. Однак існуючі розробки поки ще не дають відповідей на багато назрілих теоретичних і методичних питань з підвищення ефективності використання основного капіталу підприємств. Подальшого дослідження потребують використання амортизаційної та інвестиційної політики в управлінні основним капіталом.

Проблема відновлення основних засобів, на нашу думку, може розв'язуватися за допомогою ефективної амортизаційної політики, метою якої є вибір найбільш ефективного методу нарахування амортизації. Актуальність даного питання підтверджує й те, що амортизаційний фонд є основним власним джерелом відтворення основного капіталу, вкладеного в основні операційні витрати підприємства. Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні й прийняття національних Положень (Стандартів) бухгалтерського обліку дозволило підприємствам самостійно вибирати свою амортизаційну політику, регульовану законодавчу.

Аналіз стану основних операційних витрат підприємств Чернівецької області та рекомендацій з питання використання методу нарахування амортизації дозволив нам визначити фактори, що впливають на вибір методу амортизації [7]. До таких факторів належать: законодавче регулювання, ефективність використання об'єкта, моральний та фізичний знос, класифікаційна група об'єкта. З урахуванням вищеперерахованих факторів, на нашу думку, необхідно виділити

наступні етапи формування амортизаційної політики підприємства (рис. 1).

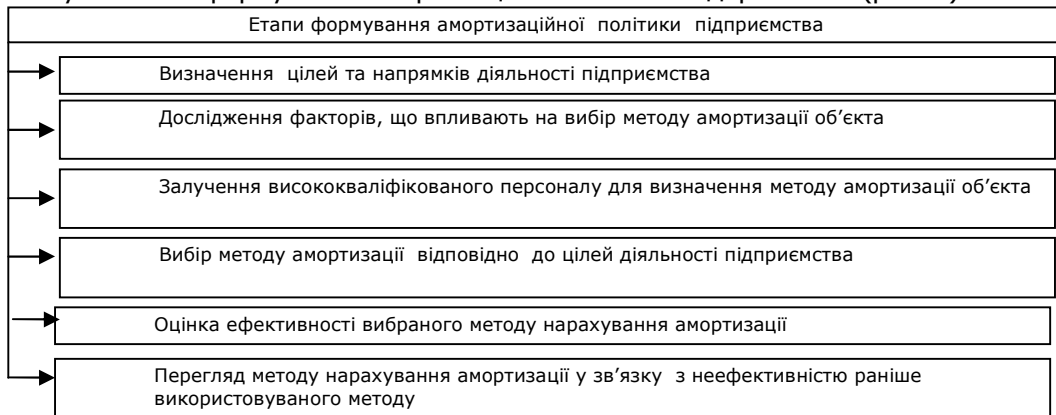

Рис. 1. Етапи формування амортизаційної політики підприємства

Різні методи нарахування амортизації повинні переслідувати одну загальну мету: забезпечення систематичного й раціонального розподілу купівельної вартості необоротного активу нарахуванням зношування протягом всіх майбутніх періодів його корисного використання.

З урахуванням факторів, що впливають на вибір методу нарахування амортизації на підприємстві, необхідно використати комбінований метод нарахування амортизації, що включає:

1. Для будинків, споруджень, передавальних пристроїв – прямолінійний метод.

2. Для машин і устаткування, а також підприємств із сезонним характером виробництва доцільно застосовувати виробничий метод.

Даний метод найбільш точно відображає ефективність використання устаткування у виробничому процесі. Для підприємств із несезонним характером виробництва доцільно застосовувати метод зменшення залишкової вартості в першій половині строку корисного використання і прямолінійний – у другій. По-перше, це сприятиме швидкому накопиченню коштів для відновлення машин і устаткування, а по-друге, застосування прямолінійного методу в другій половині строку корисного використання приведе до повної амортизації залишкової вартості об'єкта основних засобів, що також дозволить накопичити додаткову суму амортизації на їхнє утримування й ремонт.

3. Для ЕОМ і оргтехніки – використання методу прискореного зменшення залишкової вартості, що пов'язане з їхнім високим моральним зношуванням у результаті науково-технічного прогресу.

4. Для транспортних засобів, якщо вони задіяні в процесі виробництва й збуту продукції, аналогічно до машин й устаткування, то застосовується метод нарахування амортизації, використовуваний для машин й устаткування, в іншому випадку – прямолінійний метод.

У зв'язку з тим, що нарахування амортизації на підприємствах проводиться

автоматизовано (з використанням ЕОМ), застосування комбінованого методу нарахування амортизації на підприємстві не підвищить обсяг та вартість облікових робіт.

Дослідження методів нарахування амортизації не дозволяють нам погодитися з думкою Т.Старицького, що ефективність вибору методу амортизації залежить від розміру чистого прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства по роках амортизаційного періоду й амортизаційних відрахувань цього періоду [5, с. 168]. По-перше, не вся величина чистого прибутку підприємства спрямовується на відновлення основних засобів, через що неможливо точно визначити його розмір, отриманий від експлуатації об'єкта основних засобів, оскільки це залежить не тільки від виробництва, але й від збуту продукції; по-друге, розрахунок чистого прибутку для кожного об'єкта основних засобів досить трудомісткий.

Ефективність обраного методу нарахування амортизації операційних основних засобів, на нашу думку, залежить від: очікуваного обсягу продукції, робіт та послуг внаслідок експлуатації об'єкта; сезонного характеру виробництва; видатків на ремонт; доходу від реалізації об'єкта по закінченні строку його експлуатації або оцінки ліквідаційної вартості, достатності суми накопиченої амортизації на ремонт даного об'єкта й придбання нового аналогічного об'єкта основних засобів. Ефект обраного методу залежить від раціональної й повної амортизації об'єкта й своєчасного його відновлення.

Ефективна амортизаційна політика сприяє своєчасному відновленню основних операційних засобів, з одного боку, і підвищенню ефективності операційної діяльності – з іншого, тому що сучасне устаткування й нові технології мають більшу продуктивність і дозволяють виробляти продукцію більш високої якості.

Однією зі складових політики управління основним капіталом є інвестиційна політика, що займає значне місце в удосконаленій системі управління господарською діяльністю підприємства. Інвестиційна стратегія визначає систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства на період до десяти років, а інвестиційна політика, як її складова, – до трьох років. У сучасних умовах нестійкої економіки України саме інвестиційна політика є найраціональнішою. Цей факт можна пояснити такими причинами: нестабільна політична ситуація в країні і неможливість у зв'язку з цим визначення стратегічних перспектив розвитку підприємства; необхідність швидкої окупності вкладень для одержання прибутку, що забезпечує умови для виживання в ринковому середовищі; відсутність у керівників практичного досвіду формування інвестиційної політики підприємства; відсутність достатнього обсягу фінансових ресурсів для реалізації довгострокових цілей, обумовлених недостатністю власних коштів та труднощами з одержанням кредитів; високий інвестиційний ризик; загострення конкурентної боротьби серед виробників продукції щодо освоєння нових ніш ринкового простору.

Аналіз інвестиційної діяльності підприємств Чернівецької області показав її неефективність, а також відсутність власне інвестиційної політики на більшості підприємств, практично відсутність зовнішніх і неефективність довгострокових

фінансових інвестицій. Довгострокові інвестиції представлені тільки фінансовими інвестиціями, хоча на даному етапі розвитку економіки України найбільш привабливими є довгострокові інвестиції за методом участі в капіталі інших підприємств. Саме вони принесуть максимальний ефект (згідно з установчим договором, приріст частини чистого прибутку, приріст суми додаткового капіталу, а також дивіденди).

На нашу думку, інвестиційна політика повинна базуватися на наступних принципах: цілісність, послідовність, передбаченість, самофінансування, максимізація ефективності, інноваційність, стабільність. З урахуванням вищеперерахованих принципів, інвестиційна політика підприємства повинна включати наступні етапи (рис. 2).

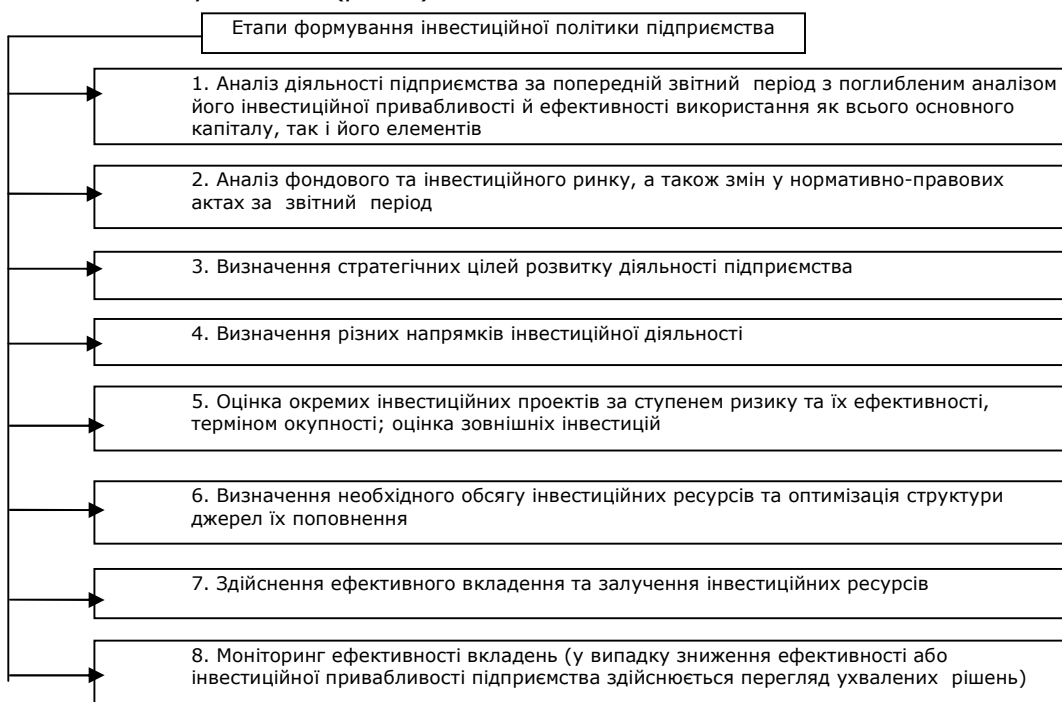

Рис. 2. Етапи формування інвестиційної політики підприємства

Результатом амортизаційної й інвестиційної політики підприємства є процес розширеного відтворення елементів основного капіталу.

Для забезпечення розширеного відтворення основного капіталу підприємства, на нашу думку, доцільно використати розроблену Т. М. Ступницькою модель управління основним капіталом, що включає амортизаційну та інвестиційну політику [6, с.152] (рис. 3).

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Рис. 3. Логічна модель процесу розширеного відтворення основного капіталу на основі політики управління основним капіталом

Як відомо, ефективне розширене відтворення основного капіталу охоплює його елементи в матеріальній і нематеріальній формі, що впливає на результат від використання основного капіталу – дохід від усіх видів діяльності підприємства, що дозволяє оцінити запропонований нами показник ефективності основного капіталу. Останній охоплює рівень доходів від усіх видів діяльності, де задіяний основний капітал підприємства, а не тільки чистий дохід від реалізації продукції, запропонований у багатьох економічних наукових публікаціях. Економічний ефект розширеного відтворення основного капіталу визначає обсяг чистого прибутку від усіх видів діяльності, а показником, що його відображає, є рентабельність основного капіталу.

Таким чином, запропонована логічна модель процесу розширеного відтворення основного капіталу підприємства – це результат системи управління господарською діяльністю, що забезпечить ефективність використання основного капіталу.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: прийнятий на сесії Верховної Ради України від 2 грудня 2010 року №2755 – VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rada.gov.ua
2. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. / І. А. Бланк – К.: Ніка Центр, 2008. – 236с.
3. Кулаковская Т.А. Методическое обеспечение регулирования процессов воспроизводства основных средств пищевой промышленности (на примере плодоовощной консервной промышленности Украины): Дис. ... кандидата экон. наук: 08.07.01; – Защищена 13.10.2005; Утв. 08.06.2006. – Одесса, 2005. – 184 с.: ил.– Библиогр.: с.14–106.
4. Наумчук О.А. Удосконалення методики амортизації основних засобів // Торгівля і ринок України:

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Зб. наук праць. – Донецьк, 2005. – С. 73–79.

5. Старицький Т.В. Раціональне відтворення основного капіталу в сільському господарстві: Дис. ... кандидата екон. наук: 08.07.02; – Захищена 26.04.2006; Затв. 12.10.2006. – К., 2006. – 245 с.

6. Ступницкая Т.М. Повышение эффективности использования основного капитала предприятия пищевой промышленности: Дис. Кандидата экон. наук: 08.00.04; – Захищена 18.04.2008.- Одеса-207с.

7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/>